

ทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกรัฐสภา

ความสำเร็จของประชาธิปไตยในสังคมใด นอกจากสังคมนั้นจะมีรูปแบบที่เป็นประชาธิปไตยแล้ว ประชาชนในสังคมนั้นจะต้องมีระบบความเชื่อทัศนคติ ความรู้สึก และค่านิยมที่บุคคลมีต่อทางการเมืองในลักษณะที่สนับสนุนการปกครองประชาธิปไตย¹ ประเทศไทยนำรูปแบบการปกครองประชาธิปไตยมาใช้ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2475 แต่ก็ไม่สามารรถแม้แต่ที่จะรักษารูปแบบอย่างเป็นทางการของประชาธิปไตยไว้ได้ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าค่านิยมและทัศนคติของคนไทยอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการเมืองไปสู่ระบอบประชาธิปไตย

สมาชิกรัฐสภาเป็นกลุ่มชนชั้นนำทางการเมืองที่สำคัญกลุ่มหนึ่ง ซึ่งทัศนคติทางการเมืองของเขาเหล่านั้นอาจมีผลกระทบต่อการพัฒนาการเมืองในสังคมไทยเพราะว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่จะเข้าไปมีบทบาทและอิทธิพลอย่างมากในการกำหนดชะตากรรมและนโยบายในการกระจายหรือแบ่งปันสิ่งที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมให้แก่คนส่วนใหญ่ทั้งสังคม นอกจากนี้รัฐสภายังมีฐานะเป็นสถาบันการเมืองในด้านกาให้ความชอบธรรมในการต่อเน่คลายความตึงเครียดทางการเมือง ในการเป็นแหล่งสรรหานักการเมือง ในการให้การศึกษาศึกษาและความชำนาญทางการเมือง ในการเป็นศูนย์กลางในการแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ของกลุ่มต่าง ๆ ฯลฯ ฉะนั้น ทัศนคติของสมาชิกรัฐสภาจึงมีผลกระทบต่อความสำเร็จของประชาธิปไตยในสังคมไทย

สำหรับสมาชิกรัฐสภาพุทธศักราช 2522 ประกอบด้วยบุคคลหลายกลุ่ม บางกลุ่มก็มีความใกล้ชิดกับผู้มีอำนาจ พ่อค้า นายธนาคาร และนักธุรกิจขนาดใหญ่ ดังนั้น จึงน่าเชื่อว่าสมาชิกรัฐสภาดังกล่าวน่าจะมีความคิดเห็นหรือมีทัศนคติในแนวทางที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างวุฒิสมาชิกกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

¹ Gabriel Almond and Sidney Verba, The Civic Culture

ทัศนคติของสมาชิกรัฐสภาในการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาทัศนคติ 2 ลักษณะด้วยกันคือ
ทัศนคติแบบเสรีนิยมและทัศนคติแบบอนุรักษนิยม

ตาราง 12 ความแตกต่างระหว่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับวุฒิสมาชิกต่อทัศนคติทางการเมือง

สมาชิก รัฐสภา	N	ทัศนคติทางการเมือง			d f	นัยสำคัญ (Sig)
		\bar{X}	S.D.	T-Value		
สมาชิกสภา- ผู้แทนราษฎร	110	3.4641	0.448	3.59	190	< .05
วุฒิสมาชิก	82	3.2589	0.298			
รวม	192	3.3615	0.403			

$$T_{.05} (df = 190) = 1.960$$

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติทางการเมืองไปในแนวทางเสรีนิยม ส่วนวุฒิสมาชิกมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติทางการเมืองไปในทางอนุรักษนิยม แต่อย่างไรก็ตาม สมาชิกรัฐสภาทั้งสองประเภทโดยส่วนใหญ่แล้วมีทัศนคติทางการเมืองในระดับกลาง จากผลการวิจัยในครั้งนี้ได้ผลการวิจัยไม่ค่อยสอดคล้องกับผลการวิจัยของอนุสรณ์ ลิมมณี¹ ซึ่งทำการวิจัยทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรปี 2518 ซึ่งพบว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนใหญ่มักมีทัศนคติทางการเมืองไปในแนวทางอนุรักษนิยม (ซึ่งมีเพียงร้อยละ 43.4) แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณาระดับของทัศนคติทางการเมืองโดยส่วนรวมจะเห็นได้ว่า ได้ผลการวิจัยสอดคล้องกัน กล่าวคือผลการวิจัยของอนุสรณ์ ลิมมณี ได้ค่าเฉลี่ยของทัศนคติทางการเมือง โดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้ นอกจากนี้ ผลการวิจัยในครั้งนี้ยังแตกต่างจากผลการวิจัยของ

¹อนุสรณ์ ลิมมณี, "ทัศนคติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการกระจายทรัพยากรในระบบการเมืองไทย," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิถียุโรป กรุงเทพมหานคร 2519), หน้า 44.

ลิกฮิต ซีร์เวจิน¹ ที่ศึกษาทัศนคติทางการเมืองของผู้นำในกลุ่มข้าราชการ ซึ่งพบว่าผู้นำโดยส่วนใหญ่มีทัศนคติทางการเมืองมีแนวโน้มไปในแนวทางเสรีนิยม แต่อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยก็สอดคล้องกันในประเด็นที่ว่า ถ้าพิจารณาทัศนคติโดยเฉลี่ยของส่วนรวมแล้วได้ผลการวิจัยคล้ายกัน กล่าวคือพบทัศนคติทางการเมืองในระดับกลาง

จากการที่ศึกษาครั้งนี้พบว่าสมาชิกรัฐสภาพุทธศักราช 2522 ส่วนใหญ่มีทัศนคติในแนวกลาง ๆ ระหว่างอนุรักษนิยมกับเสรีนิยมนั้น สนับสนุนผลการวิจัยของทีนพันธ์² ที่พบว่านักศึกษาไทยมีทัศนคติทางการเมืองที่ซัดลันอยู่ในตัวเอง คือมีทั้งทัศนคติที่ล่าหลังและที่ทันสมัยผสมปนเปื้อนอยู่ด้วยกัน ในด้านหนึ่งนักศึกษามีทัศนคติทางค่านที่เป็นปัจเจก เชื่ออำนาจยศต่อประชาธิปไตย แต่อีกด้านหนึ่งมีลักษณะต่อค่านประชาธิปไตย ซึ่งจากผลของการวิจัยของทีนพันธ์กับผลการวิจัยในครั้งนี้บางที่เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าทัศนคติของคนในสังคมไทยมีทัศนคติที่ผสมปนเปื้อนระหว่างสิ่งที่เรียกว่า ความคิดดั้งเดิม (, กับสิ่งที่เรียกว่า ความคิดหรือทัศนคติที่ทันสมัย ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าสังคมไทยกำลังมีการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน ดังนั้น จึงมีการผสมผสานหรือมีการปะทะกันระหว่างความคิดดั้งเดิม ซึ่งส่วนใหญ่ผูกพันอยู่กับขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา ครอบครั้ว และวิถีชีวิตทางสังคมดั้งเดิมกับแนวความคิดใหม่ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับมาจากตะวันตก สังคมตะวันตก และสังคมอุตสาหกรรม นอกจากนี้ การที่มีทัศนคติในลักษณะผสมผสานดังกล่าว อาจจะเป็นเพราะว่าเป็นรูปแบบของความรู้สึก ทัศนคติของคนในสังคมไทยที่ส่วนหนึ่งของชีวิตเป็นการเรียนรู้ถึงสิ่งที่ควรจะเป็นในอุดมคติ แต่อีกส่วนหนึ่งของชีวิตต้องคลุกคลีได้รับประสบการณ์จากสิ่งที่เป็นอยู่จริงในสภาพความเป็นจริง ฉะนั้น จากลักษณะดังกล่าวของสังคมไทยน่าจะมีผลกระทบต่อทัศนคติของสมาชิกรัฐสภาให้มีแนวความคิดในลักษณะกลาง ๆ ระหว่างเสรีนิยมและอนุรักษนิยมก็เป็นได้

¹ Likhit Phiravegin, Political Attitudes of the Elite and Modernization in Thailand (Bangkok: Thai Watanapanich, 1972), p.39.

² Lucian W. Pye, Politics, Personality and Nation Building: Burma's Search for Identity (New Haven: Yale University Press, 1965).

เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มวุฒิสมาชิกแล้วจะเห็นได้ว่าทัศนคติของวุฒิสมาชิกส่วนใหญ่มีแนวโน้มไปในทางอนุรักษนิยม ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าวุฒิสมาชิกส่วนใหญ่เป็นข้าราชการซึ่งเชื่อกันว่าระบบราชการไทยมีอิทธิพล ซึ่งอาจจะมีผลกระทบต่อทัศนคติอนุรักษนิยมค่อนข้างมาก เพราะวาระบบราชการมีลักษณะที่ค้ำึงถึงระบบเจ้าขุนมูลนาย ความนับถือผู้อาวุโสกว่า และการเคารพนับถือ ความนับถือเป็นการส่วนตัว เป็นสิ่งที่ยังมีอยู่ในสังคมราชการไทย ซึ่งจากลักษณะเช่นนี้ระบบเก่าจะฝังอยู่ในแนวความคิดของข้าราชการประจำ และจะทำให้ข้าราชการมีทัศนคติแบบเก่าและมักจะมีความคิดเห็นไปในทางที่นิยมรักษาของเดิม ฉะนั้นการที่วุฒิสมาชิกโดยส่วนใหญ่มีทัศนคติแบบอนุรักษนิยมนั้นอาจจะมีผลกระทบเนื่องมาจากการที่วุฒิสมาชิกเคยเป็นข้าราชการมาก่อน

สำหรับกลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ส่วนใหญ่มีทัศนคติแนวโน้มไปในทางเสรีนิยม ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ที่มีกระตือรือร้นและมีส่วนร่วมทางการเมืองค่อนข้างสูง จึงจะเห็นได้จาก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นเป็นผู้ที่ได้รับเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ซึ่งจากสิ่งนี้ย่อมเป็นเครื่องยืนยันว่าเขาเป็นคนที่กระตือรือร้นทางการเมือง ต้องการมีส่วนร่วมทางการเมือง และเชื่อว่าคงจะเชื่อมั่นในตนเองว่ามีความสามารถที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ ซึ่งก็เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของคนที่มีสมรรถนะทางการเมืองสูง จากสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้บางทีอาจจะมีผลกระทบทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเหล่านั้นมีทัศนคติแบบเสรีนิยมก็เป็นได้ นอกจากนี้ กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมจากภูมิหลังต่าง ๆ ของเขาเหล่านั้นก็อาจมีผลต่อทัศนคติทางการเมืองได้เช่นกัน

ภูมิหลังทางสังคมกับทัศนคติทางการเมือง

สิ่งที่ได้กล่าวมาแล้วว่าความเชื่อ ค่านิยมและทัศนคติของบุคคลเป็นผลมาจากการเรียนรู้ทางสังคม ค่านิยมและทัศนคติจึงเป็นผลของสภาพแวดล้อมทางสังคมที่บุคคลได้ผ่านการเรียนรู้มาตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้อง¹ ภูมิหลังทางสังคมก็เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ที่อาจจะทำให้บุคคลมีทัศนคติไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งได้

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า เมื่อพิจารณาถึงความแตกต่างของทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกรัฐสภาโดยพิจารณาอิทธิพลของตัวแปรค่านิยมภูมิหลังทางสังคมและกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองบางอย่างแล้ว จะเห็นได้ว่าตัวแปรในด้านอายุ ระดับการศึกษาสูงสุด กลุ่มการเมือง ตัวแปรดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดความแตกต่างของทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกรัฐสภา (มีนัยสำคัญที่ระดับ .001) ตัวแปรในด้านภูมิสังคมเดิมก่อให้เกิดความแตกต่างของทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกรัฐสภา (ที่ระดับนัยสำคัญประมาณ .01) ประเภทของสมาชิกรัฐสภาก่อให้เกิดความแตกต่างของทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกรัฐสภาอย่างมีนัยสำคัญ (ที่ระดับ .05) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของตัวแปรดังกล่าวที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกรัฐสภาแล้วจะเห็นว่า สมาชิกรัฐสภาที่อายุไม่เกิน 40 ปี การศึกษาสูงสุดตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไปและกลุ่มสมาชิกที่มีการศึกษาไม่เกิน .ศ.5 ภูมิสงคามเดิมอยู่ภาคใต้และภาคกลาง สังกัดพรรคกิจสังคมหรือพรรคประชาธิปไตย สมาชิกรัฐสภาที่มีลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวจะมีทัศนคติทางการเมืองที่มีแนวโน้มไปในทางเสรีนิยมส่วนสมาชิกรัฐสภาที่เป็น อายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป การศึกษาสูงกว่า .ศ. 5 แต่ต่ำกว่าปริญญาตรี และเคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองมาก่อนสมาชิกรัฐสภาที่มีลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวจะมีทัศนคติทางการเมืองที่มีแนวโน้มไปในทางอนุรักษนิยม

¹ Lucian W. Pye, Politics, Personality, and Nation-Building: Burma's Search for Identity (New Haven: Yale University Press, 1965).

ตาราง 13 วิเคราะห์ความแปรปรวนของทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกวุฒิสภา จำแนกตามอายุ การศึกษาสูงสุด และอาชีพก่อนที่จะเป็นสมาชิกวุฒิสภา

แหล่งความแปรปรวน (source of variation)	ทัศนคติทางการเมือง			ค่า F	ระดับนัยสำคัญ (sig.)
	ผลรวมกำลังสอง (sum of square)	df	ค่าแปรปรวน (mean square)		
Main Effects	8.548	10	0.855	10.674	0.000
อายุ	3.879	2	1.939	24.216	0.000
การศึกษาสูงสุด	1.988	2	0.994	12.409	0.000
อาชีพเดิม	0.306	3	0.102	1.272	0.286

ตาราง 14 วิเคราะห์ความแปรผันพหุของทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกวุฒิสภา จำแนกตามอายุ การศึกษาสูงสุดและอาชีพเดิม

Grand Mean = 3.36

กลุ่มตัวแปร (variable + category)	จำนวน (N)	ค่าเฉลี่ยที่เบี่ยงเบน (ไม่ควบคุม) (unadjusted dev'n)	eta	ค่าเฉลี่ยที่เบี่ยงเบน (ควบคุม) (adjusted for independent dev'n)	beta
<u>อายุ</u>					
ไม่เกิน 40 ปี	42	0.24		0.22	
กว่า 40 ปี	68	0.06		0.08	
กว่า 50 ปี ขึ้นไป	82	-0.17	0.41	-0.17	0.40
<u>การศึกษาสูงสุด</u>					
ไม่เกิน ม.ศ.5	31	0.02		-0.06	
สูงกว่า ม.ศ.5					
อนุปริญญา	60	-0.05		-0.12	
ปริญญาตรีขึ้นไป	101	0.04	0.10	0.15	0.31
<u>อาชีพเดิม</u>					
ทหาร	68	-0.08		0.02	
ตำรวจ	8	-0.24		-0.24	
ข้าราชการ พลเรือน	46	0.07		0.01	
พอลาและอื่น ๆ	70	0.05	0.21	0.01	0.13
Multiple R ²					0.285
Multiple R					0.534

หมายเหตุ ของ beta ควบคุมตัวแปรในด้านประเภทของสมาชิกวุฒิสภาและศาสนา
 ควย

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ เมื่อพิจารณาสมาชิกรัฐสภาที่มีอายุแตกต่างกันแล้วจะเห็นว่า สมาชิกรัฐสภาที่มีอายุน้อย มีแนวโน้มที่มีทัศนคติทางการเมืองไปในทางเสรีนิยมมากกว่าสมาชิกรัฐสภาที่มีอายุมาก ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เฮอร์เบิร์ต ฮายแมน (Herbert Hyman)¹ และ สตูฟเฟอร์ (Stouffer)¹ ที่ทำการศึกษาทัศนคติของคณออเมริกัน พบว่าคณออเมริกันที่มีอายุน้อยจะมีทัศนคติทางการเมืองก้าวหน้ามากกว่าคณออเมริกันที่มีอายุมาก จากผลการวิจัยในครั้งนี้ยังสอดคล้องกับการทดลองของนักจิตวิทยาชื่อ เจมส์ อี. เบอเรน (James E. Birren)³ ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับทัศนคติอนุรักษนิยม พบว่าคนเรายังมีอายุมากขึ้นจะยิ่งมีทัศนคติแบบอนุรักษนิยมมากขึ้น นอกจากนี้จากการศึกษาของ ไอเซนค (Eysenck)⁴ ได้ศึกษาทัศนคติของคน 4 กลุ่มคือ คนรวย คนชั้นกลาง คนชั้นต่ำ และคนยากจนมาก และพบว่าแทบทุกกลุ่มจะมีทัศนคติแบบอนุรักษนิยมมากขึ้นตามอายุ ยกเว้นกลุ่มคนรวยเท่านั้นมีทัศนคติแบบอนุรักษนิยมลดลงเล็กน้อยเมื่อสูงอายุขึ้น แมคเคานุกี (McConaughy)⁵ ก็ได้ศึกษาความคิดเห็นของวุฒิสมาชิกและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสภาแห่งรัฐเซาท์คาโรไลนา พบว่าทัศนคติของบุคคลเหล่านี้จะเป็นอนุรักษนิยมสูงขึ้นตามอายุ⁵ และในทำนองเดียวกัน มอสคอส (Moskos) และ เบลล์ (Bell)

¹ Samuel A. Stouffer, Conformity and Civil Liberties: A Cross-Section of the Nation Speaks Its Mind (New York: Doubleday & Company, Inc., 1955)

² Herbert Hyman, and Paul Sheatsly, "Attitudes Toward Disaggregation" in John Kessel, et al., (eds.), Micropolitics: Individual and Group Level Concepts (New York: Holt, Rinehart and Winston, 1970), Figure IV-8, p. 416, and pp. 482-99.

³ James E. Birren, The Psychology of Aging (N.J.: Prentice-Hall, Inc., 1964), p. 189.

⁴ H.J. Eysenck, The Psychology of Politics (London: Routledge Kegan Paul, 1968), pp. 21-2.

⁵ John B. McConaughy "Some Personality Factors of State Legislators in South Carolina" in John C. Wahlen and Heinz Euland (eds). Legislative Behavior: A Reader in Theory and Research (Illinois: The Free Press, 1959),

ได้ศึกษาทัศนคติของผู้นำในเขตหมู่เกาะอินเดียนตะวันตก (จาไมก้า, ตรินิแดด, บริติส, กิอานา และ ลิตเติลเอท) ก็พบว่าการมีอายุสูงขึ้นมีความสัมพันธ์กับทัศนคติแบบอนุรักษนิยมเช่นเดียวกัน¹ สำหรับนักวิจัยของไทยคือ สิริวิฑูร์ ชีร์เวคิน² ได้พบการวิจัยในทำนองเดียวกันจากการศึกษาทัศนคติทางการเมืองของผู้นำกลุ่มข้าราชการ จากผลการวิจัยพบความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับทัศนคติทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกล่าวคือข้าราชการชั้นสูงของไทยยังมีอายุมากจะยังมีทัศนคติทางการเมืองแบบอนุรักษนิยม นักวิจัยของไทยอีกคนหนึ่งคือ อนุสรณ์ ลิ้มมณี ได้ทำการศึกษาทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรปี 2518 พบว่า ผู้แทนราษฎรร้อยละ 25.49 มีทัศนคติแบบก้าวหน้า ร้อยละ 31.37 มีทัศนคติแบบกลาง และร้อยละ 43.14 มีทัศนคติแบบอนุรักษนิยม และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรค่านอายุ กับ ทัศนคติของผู้แทนราษฎรปรากฏว่าผู้แทนราษฎรที่มีอายุมาก จะมีทัศนคติแบบอนุรักษนิยมสูงกว่าผู้ที่มีอายุน้อย ในทำนองตรงกันข้ามผู้แทนราษฎรที่มีอายุน้อยจะมีทัศนคติแบบก้าวหน้าสูงกว่าผู้ที่มีอายุมาก

สำหรับผลการวิจัยที่พบว่าสมาชิกรัฐสภาที่มีการศึกษาแตกต่างกันจะมีทัศนคติทางการเมืองแตกต่างกัน และพบต่อไปอีกว่าสมาชิกรัฐสภาที่มีการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป มีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติทางการเมืองไปในแนวทางเสรีนิยม ดังนั้น ผลการวิจัยดังกล่าวจึงสนับสนุนผลการศึกษาของอัลมอนต์และเวอรับา³ ในเรื่องอิทธิพลของการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติทางการเมือง การศึกษา 5 ขาดิ พบว่าคนยังได้รับการศึกษาสูงขึ้นเท่าใดจะเป็นคนที่รับรู้ทางการเมือง สนใจการเมืองรักเลือกตั้ง มีข่าวสารการเมือง มีความคิดและสนใจการเมืองกว้าง ชอบถกแถลงปัญหาการเมืองโดยเสรี รู้สึกตัวเองว่ามีอิทธิพลต่อรัฐบาล

¹ Marie Jahoda and Neil Warren (eds) Attitudes: Selected Readings (Middlesex: Penguin Book, 1971), p. 64.

² Likhit Dhiravegin, Political Attitudes of the Bureaucratic Elite and Modernization in Thailand (Bangkok: Thaiwatanapanich, 1974).

³ Thomas Cook, J. Scioli, Frank p. Jr. "Political Socialization Research in the United States: A Review" Political Attitude and Public Opinion, pp. 167-8.

ร่วมเป็นสมาชิกขององค์การต่าง ๆ และมีความเชื่อมั่นในสิ่งแวดลอมทางสังคมมากกว่าคนที่
ได้รับการศึกษาชั้นน้อย แซมมวลด์ สตูฟเฟอร์ (Samuel Stouffer)¹ ก็วิจัยพบว่าระดับการศึกษา
ของชาวอเมริกันมีอิทธิพลอย่างมากต่อทัศนคติทางการเมืองของเขา แมคคอสลีย์ (McClosky)²
ก็พบว่า พวกชนชั้นผู้นำที่เป็นปัญญาชนหรือกลุ่มประชาชนที่มีการศึกษาคำ หรือผู้มีสติปัญญาอยู่
ในระดับต่ำ² นอกจากนี้ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ³ พบว่าคนที่ได้รับการศึกษาจะยังมีทัศนคติ
ทางการเมืองเสรีนิยมและพบว่าคนที่ได้การศึกษาจากต่างประเทศจะยังมีทัศนคติแบบก้าวหน้า
มากขึ้น โดยสรุป การศึกษารั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ลิขิต ธีระเวคิน ที่พบ
ว่าข้าราชการชั้นสูงของไทยที่มีการศึกษาสูง จะมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติทางการเมืองแบบ
เสรีนิยม⁴ และสอดคล้องกับการศึกษาของ อนุสรณ์ ลิมมณี⁵ ที่ศึกษาทัศนคติทางการเมือง
ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่มีความคิดก้าวหน้าในส่วนนี้ใหญ่เป็นบุคคลที่มีการศึกษาระดับ
บัณฑิตศึกษาขึ้นไป

จากผลการวิจัยที่พบว่าสมาชิกรัฐสภาที่มีภูมิลำเนาเดิมแตกต่างกันจะมีทัศนคติซึ่ง
การเมืองแตกต่างกันและพบต่อไปอีกว่า สมาชิกรัฐสภาที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ภาคใต้และ
ภาคกลางมีทัศนคติก้าวหน้ามากกว่าสมาชิกรัฐสภาที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่อื่น ทั้งนี้ก็จะเป็น
เพราะว่าภูมิลำเนาภาคต่างๆของประเทศมีความเจริญแตกต่างกันมาก กรุงเทพมหานคร
นับได้ว่าเป็นศูนย์กลางของการเปลี่ยนแปลงก่อนภาคอื่นๆ ประชาชนได้รับประโยชน์ทางค่าน
บริการต่างๆ เช่นการศึกษา การคมนาคม การสาธารณสุข ฯลฯ ขณะเดียวกันภาค

¹ Samuel Stouffer, Conformity and Civil Liberties: A Cross
Section of the Nation Speaks Its Mind.

² Herbert McClosky, "Conscience and personality", American Political
Science Review, vol. 52, 1958, pp. 27-45.

³ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, "ผู้นำแต่ละรุ่นในประวัติศาสตร์", วารสารธรรมศาสตร์,
3(พฤษภาคม 2517), หน้า 102-09.

⁴ Likhit Dhiravegin, Political Attitudes of the Bureaucratic Elite
and Modernization in Thailand, pp. 42-3.

⁵ อนุสรณ์ ลิมมณี, "ทัศนคติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการกระจายทรัพยากรใน
ระบบการเมืองไทย", หน้า 41-2.

ตามภูมิลำเนาเดิม กลุ่มการเมือง และการเคหะดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ตัวแปร (source of variation)	ทัศนคติทางการเมือง			ค่า F	ระดับนัยสำคัญ (sig.)
	ผลรวมกำลังสอง (sum of square)	df	ค่าแปรปรวน (mean square)		
Main Effects	8.219	10	0.822	9.389	0.000
ภูมิลำเนาเดิม	1.229	3	0.410	4.678	0.004
กลุ่มการเมือง	1.262	2	0.631	7.207	0.001
การเคหะดำรงตำแหน่งการเมือง	0.142	1	0.142	1.625	0.204

ตาราง 16 วิเคราะห์ความแปรผันพหุของทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกรัฐสภา จำแนกตามภูมิลำเนาเดิม พรรคการเมืองที่สังกัด และการเคหะดำรงตำแหน่งทางการเมือง

Grand Mean = 3.36

กลุ่มตัวแปร (variable+ category)	จำนวน (N)	ค่าเฉลี่ยที่เบี่ยงเบน (ไม่ควบคุม) (unadjusted dev'n)	eta	ค่าเฉลี่ยที่เบี่ยงเบน (ควบคุม) (adjusted for independent dev'n)	beta
ภูมิลำเนาเดิม					
ภาคเหนือ	68	-0.02		0.07	
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	8	-0.24		-0.17	
ภาคกลาง	46	-0.09		-0.14	
ภาคใต้	70	0.10		0.05	
พรรคการเมืองที่สังกัด			0.22		0.22
พรรคกิจสังคมและประชาธิปไตย	47	0.64		0.59	
ชาติไทย ประชากรไทยและอื่น ๆ	63	-0.00		-0.00	
วุฒิสมาชิก	82	-0.11	-0.40	-0.40	
การเคหะดำรงตำแหน่งทางการเมือง			0.22		0.22
เคย	128	-0.05		-0.05	
ไม่เคย	64	0.05		-0.04	
			0.13		0.11
Multiple R ²					0.251
Multiple R					0.501

หมายเหตุ ของ

beta ควบคุมตัวแปรในคานสถานภาพการสมรสและระยะเวลา

อื่นยังล่าหลังมากน้อยแตกต่างกัน ภาคกลางซึ่งอยู่ใกล้กรุงเทพมหานครอาจจะมีการติดต่อกับชาวสาร
 ต่างๆ ได้ดีกว่าภาคอื่นๆ ดังนั้นจากลักษณะดังกล่าวอาจจะมีผลกระทบบ้างต่อทัศนคติทางการ
 เมืองของสมาชิกรัฐสภา แต่อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มสมาชิกรัฐสภาที่มี
 ทัศนคติทางการเมืองก้าวหน้ามากที่สุด ได้แก่สมาชิกรัฐสภาที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ภาคใต้
 ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าประหลาดที่สมาชิกรัฐสภาที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ภาคกลางน่าจะมีทัศนคติทางการเมือง
 เมืองก้าวหน้ามากที่สุด เพราะ เป็นเขตที่ได้รับการถ่ายทอวัฒนธรรมทางการเมือง ได้ดี
 กว่าภาคอื่นสำหรับผลการวิจัยที่พบว่าสมาชิกรัฐสภา ที่สังกัดกลุ่มการเมืองแตกต่างกันจะ
 มีทัศนคติแตกต่างกัน และพบอีกว่าสมาชิกรัฐสภาที่สังกัดกลุ่มกิจสังคมและกลุ่มประชาธิปไตย
 มีทัศนคติที่มีแนวโน้มไปในแบบเสรีนิยมสูงกว่าสมาชิกรัฐสภาที่สังกัดกลุ่มการเมืองอื่นๆ โดย
 เฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มวุฒิสมาชิก (ซึ่งผู้วิจัยจัดเป็นกลุ่มการเมืองอีกกลุ่มหนึ่งเพื่อแยกการเปรียบเทียบ
 เทียบ) มีทัศนคติที่มีแนวโน้มไปในทางอนุรักษนิยมสูงกว่าสมาชิกรัฐสภาที่ สังกัดกลุ่มการเมือง
 กลุ่มอื่น ดังนั้นจากผลการวิจัยดังกล่าวจึงอาจจะยอมรับได้ว่าพรรคการเมืองไทยนี้เป็นองค์
 กรที่รวบรวมบุคคลซึ่งมีความคิดเห็นทางการเมือง และสังคมในแนวทางต่างๆ ค่อนข้างสลับกัน
 มาอยู่ร่วมกันเพื่อกำหนดนโยบาย ดังนั้นจึงน่าจะคาดหมายได้ว่าทัศนคติของสมาชิกรัฐสภา
 ที่สังกัดกลุ่มการเมืองแตกต่างกันก็น่าจะมีทัศนคติแตกต่างกันซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้อง
 กับผลการวิจัยของอนุสรณ์ ลิ้มณีที่พบว่าสมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎรปี 2518 ที่สังกัดพรรค
 การเมืองที่มีนโยบายแตกต่างกันจะมีทัศนคติแตกต่างกันทางการเมือง ซึ่งอนุสรณ์พบว่า
 ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายของพรรคการเมืองกับทัศนคติทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ
 (ที่ระดับ .001) ส่วนผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่ากลุ่มวุฒิสมาชิกมีทัศนคติที่มีแนวโน้มไปใน
 ทางอนุรักษนิยมสูงกว่า กลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อาจจะเป็นเพราะว่าวุฒิสมาชิก
 ส่วนใหญ่ซึ่งเป็นข้าราชการประจำ ซึ่งระบบของราชการไทย อาจจะมีผลกระทบต่อทัศนคติ
 ทางการเมืองดังกล่าว ดังที่ เฟรด ริกซ์ (Fred W. Riggs) ¹ ศึกษาพบว่าระบบราชการไทย
 ไม่เชื่ออำนาจต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย แต่อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยในครั้งนี้
 อาจจะไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของลลิต ชีร์เวคิน ² ที่พบว่าข้าราชการชั้นสูงของไทยนั้น
 ส่วนใหญ่มีทัศนคติทางการเมืองไปในแนวทางเสรีนิยมและการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับผลการ
 วิจัยของณัฐพล ชันชโย ที่พบว่าพรรคประชาธิปไตยมีอุดมการณ์ประชาธิปไตยสูงกว่าพรรคอื่น ๆ ³

¹ Fred W. Riggs, Thailand: The Modernization of Bureaucratic Polity (Honolulu: East-West center Press, 1966)

² ลลิต ชีร์เวคิน, Political Attitudes of Bureaucratic Elite and Modernization in Thailand, p. 39.

³ ณัฐพล ชันชโย, "อุดมการณ์ประชาธิปไตยของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร," วารสารพัฒนบริหารศาสตร์, 19 (เม.ย. 2519), หน้า 190-2.

ทัศนคติทางการเมือง : สิ่งทีคาดหวัง

ความสำเร็จของประชาธิปไตย นอกจากสิ่งคมนั้นจะมีรูปแบบที่เป็นประชาธิปไตยแล้ว ประชาชนในสังคมนั้นจะต้องมีระบบความเชื่อทัศนคติ ความรู้สึก และค่านิยมที่บุคคลมีต่อทางการเมือง ในลักษณะที่สนับสนุนการปกครองประชาธิปไตยด้วย

ประเทศไทยนำรูปแบบการปกครองประชาธิปไตยมาใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 แต่ก็ไม่สามารณ์แม้แต่ที่จะรักษารูปแบบอย่างเป็นทางการของประชาธิปไตยไว้ได้ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าค่านิยมและทัศนคติของคนไทยอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทางการเมืองไปสู่ระบอบประชาธิปไตย

สมาชิกรัฐสภาเป็นกลุ่มบุคคลชั้นนำกลุ่มหนึ่งทีอาจมีบทบาทในการกำหนดนโยบายและทิศทางในการพัฒนาประเทศของระบบการเมืองไทยที่สำคัญ ฉะนั้นทัศนคติของบุคคลดังกล่าวจึงมีผลกระทบอย่างมากต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในสังคมไทย

ทัศนคติของสมาชิกรัฐสภาพุทธศักราช 2522 จากการศึกษาครั้งนี้ปรากฏว่าสมาชิกรส่วนใหญ่มีทัศนคติในแนวกลางๆ ระหว่างเสรีนิยม และอนุรักษนิยม (สมาชิกรัฐสภาแทนราษฎรมีแนวโน้มเสรีนิยมมากกว่าวุฒิสมาชิก) ฉะนั้นทัศนคติของเขาเหล่านั้นบางส่วนจึงเชื่ออำนวยต่อประชาธิปไตยแต่อีกส่วนน่าจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาของระบอบประชาธิปไตยอยู่ไม่น้อย

ทัศนคติทีเกื้อหนุนต่อระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น ได้แก่ทัศนคติแบบเสรีนิยมเพราะว่าแนวความคิดทางค่านิยม เป็นรากฐานสำคัญของประชาธิปไตย เป็นเรื่องทีเกี่ยวข้องกับความเชื่อในค่านิยมของมนุษย์เป็นความเชื่อทีว่ามนุษย์เป็นผู้ทีมีเหตุผลและเป็นผู้ทีรู้ทีที่สุดถึงความต้องการหรือผลประโยชน์ของตนเอง สามารถรู้ได้ว่ จะบรรลุถึงความต้องการหรือจุดประสงค์ของเขาได้อย่างไร โดยไม่ต้องให้ผู้อื่นมาคอยชักนำ ฉะนั้นทัศนคติแบบเสรีนิยมยังมีลักษณะของการมีใจกว้างทีจะพิจารณามติปัญหาต่างๆ ด้วยวิจรรณญาณอาศัยการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันก่อนทีจะมีการตัดสินใจ รู้จักประนีประนอม ไม่ใช่ตัดสินใจปัญหาข้อขัดแย้งด้วยการใช้กำลังรุนแรง มีขันติธรรมอดทนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นทีแตกต่างไปจากตัว เคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นตลอดจนยอมรับความเสมอภาค

ระหว่างบุคคลและรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใหม่เป็นต้น ฉะนั้นทัศนคติแบบเสรีนิยมจึง
เป็นพื้นฐานสำคัญของวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย¹ ดังนั้นสมาชิกรัฐสภาที่มีทัศนคติในแนวทาง
เสรีนิยมจึงน่าจะเป็นที่เกื้อหนุนต่อระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย

สำหรับสมาชิกรัฐสภาที่มีทัศนคติแบบอนุรักษนิยมนั้นน่าจะเป็นอุปสรรคต่อวิถีชีวิตแบบ
ประชาธิปไตยอยู่ไม่น้อยเพราะว่า ทัศนคติแบบอนุรักษนิยมนั้น มักจะเป็นผู้ที่มีความรักและหวง
แหนความคิดประเพณีนิยมและสิ่งเก่าๆ ไม่ยอมละทิ้งเปลี่ยนแปลงมาสู่ของใหม่ๆ หรือสิ่งเปลี่ยน
แปลงใหม่ นอกจากนี้มักจะเป็นคนที่เคร่งครัดในระบบอาวุโสยึดมั่นในบุคคลมากกว่าเหตุผล
เชื่อในความคิดของตนอย่างไม่ยอมผ่อนปรนแก้ไข ซึ่งจากลักษณะต่างๆ ดังกล่าวน่าจะขัด
ต่อวิถีในสังคมประชาธิปไตยอยู่ไม่น้อยเพราะว่าคนที่มีลักษณะประชาธิปไตยจะต้องไม่คิด
ว่าความคิดของใครคนใดคนหนึ่งจะถูกตองและดีเสมอไป เพราะฉะนั้นการยอมรับฟังความ
คิดเห็นของคนอื่นซึ่งแม้จะมีอายุน้อยกว่าก็จะต้องรับฟัง แม้เขาจะค้านตนก็ตามจะต้องถือเป็น
ของธรรมดา ในขณะที่เดียวกันก็ต้องกล้าแสดงความคิดของตัวเองออกไปถึงแม้จะค้านกับ
ความเห็นของคนที่อาวุโสกว่าก็ตามเพราะถ้าไม่กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองทั้งๆ ที่
ไม่เห็นด้วยกับคนอื่นก็ตามก็จะทำให้คนๆ นั้นยอมรับอำนาจเผด็จการโดยง่าย²

นอกจากนี้ผู้ที่มีลักษณะประชาธิปไตยจะต้องคิดว่าคนมีประสิทธิภาพทางการเมือง
ยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดขึ้นใหม่จะต้องเชื่อว่าเขาสามารถก่อให้เกิดความ
เปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้เพราะถ้าคิดว่าตนเองไม่มีประสิทธิภาพทางการเมืองเลยคน ๆ
นั้นก็มักจะไม่คิดว่าระบบประชาธิปไตยกับระบบเผด็จการต่างกันอย่างไร ฉะนั้นจากที่กล่าวมา
แล้วโดยตลอดสมาชิกที่มีทัศนคติแบบอนุรักษนิยมจึงมีลักษณะหลายอย่างที่ขัดต่อวิถีชีวิตแบบประ-
ชาธิปไตย

¹ สุจิต บุญบงการ, "หลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย," ใน ธรรมนูญ
ของบรรพชาติ, การปกครองและการเมืองไทย (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช,
2521), หน้า 117-23.

² ฌรงค์ สีนสวัสดิ์, จิตวิทยาทางการเมือง (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
ดวงกมล, 2518), หน้า 77-80.

สรุป

จากผลการศึกษาทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกรัฐสภา (2522) สรุปได้ว่า สมาชิกรัฐสภาส่วนใหญ่มีทัศนคติในแนวกลาง ๆ ระหว่างเสรีนิยมและอนุรักษนิยม แต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติไปในทางเสรีนิยม ส่วนวุฒิสภามีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติไปในทางอนุรักษนิยม ฉะนั้น จากผลการวิจัยดังกล่าวจึงเป็นการสนับสนุนสมมุติฐานการวิจัยที่ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับวุฒิสภามีความแตกต่างในทัศนคติทางการเมือง

สำหรับปัจจัยภูมิหลังทางสังคมของสมาชิกรัฐสภาบางอย่างก็มีอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกเหล่านั้น ภูมิหลังทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติที่สำคัญ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา พรรคการเมืองที่สังกัด ภูมิลำเนาเดิม กล่าวคือ สมาชิกรัฐสภาที่มีภูมิหลังทางสังคมต่าง ๆ ดังกล่าวแตกต่างกันจะมีทัศนคติทางการเมืองแตกต่างกัน ฉะนั้น ผลการวิจัยจึงเป็นการสนับสนุนสมมุติฐานที่ว่า สมาชิกรัฐสภาที่มีภูมิหลังทางสังคมแตกต่างกันจะมีทัศนคติทางการเมืองแตกต่างกันด้วย.